

Handläggare
Ahrgren Maria
Anderson Tomas

Datum
2018-01-12

Diarienummer
KSN-2017-2137

Kommunstyrelsen

Biblioteksplan för Uppsala kommun 2018-2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta biblioteksplan för Uppsala kommun 2018-2020 enligt ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kommunstyrelsen gav i augusti 2015 kulturnämnden i samverkan med utbildningsnämnden uppdraget att utarbeta en biblioteksplan för beslut i kommunfullmäktige. Nuvarande biblioteksplan antogs av kulturnämnden år 2007 och omfattar inte skolbiblioteken som ligger under utbildningsnämndens ansvar. Planen behövde därför omarbetas för att uppfylla bibliotekslagen.

Beredning

Förslaget till ny biblioteksplan har beretts gemensamt av kulturnämnden och utbildningsnämnden. Framtagandet har skett i dialog med olika grupper av användare, med föreningar och studieförbund och med förvaltningar och bolag inom kommunen. Planen remitterades även till dessa under slutet av 2016. I april 2017 ställde sig kulturnämnden och utbildningsnämnden bakom planen och överlämnade förslaget till kommunfullmäktige för beslut, protokollsutdrag i **bilaga 2** och **3**. I utbildningsnämnden lämnade ledamöterna för (M), (L), (C) och (KD) ett **särskilt yttrande** till beslutet. Barn- och jämställdhetsperspektivet har beaktats i beredningen av ärendet.

I beredningen inför planens antagande i kommunfullmäktige har planen genomgått redigering och anpassats till gällande riktlinjer för styrdokument. Planen har disponerats om och satts i mall. Avsnitten kring uppföljning har uppdaterats.

Föredragning

Syftet med biblioteksplanen är att ge strategisk vägledning för biblioteksverksamheterna. Planen är skriven med fokus på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling. Den ska kunna läsas och användas

externt för den som vill förstå, använda, ställa krav på eller samarbeta med biblioteken inom Uppsala kommun.

Biblioteksplanen gäller både folk- och skolbibliotek. Biblioteksplanen pekar på områden där skolans och folkbibliotekens uppdrag kompletterar varandra och där samarbete bör utvecklas.

Biblioteksplanen utgår från bibliotekslagen och delar inriktning med exempelvis skollagen, relevanta FN-konventioner och aktuella läroplaner. Under tre områden, bibliotekets uppgift i samhället, bibliotekets olika platser och biblioteket och omvärlden samlas inriktningar för biblioteksutvecklingen i kommunen. Inriktningarna berör exempelvis läsfrämjande, det fysiska och digitala biblioteket och fokus på barn och unga.

Biblioteksplanen är ett av flera verktyg för att styra utveckling och prioriteringar inom Uppsala kommuns bibliotek. Planens inriktningar ska konkretiseras i Mål och budget-arbetet och i kulturnämndens och utbildningsnämndens verksamhetsplaner.

Ekonomiska konsekvenser

Planen ska genomföras inom ram. I Mål och budget 2017-2019 beslutade kommunfullmäktige om en riktad nivåpåverkande justering till kulturnämnden om 1 miljon kronor för implementering av biblioteksplanen.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

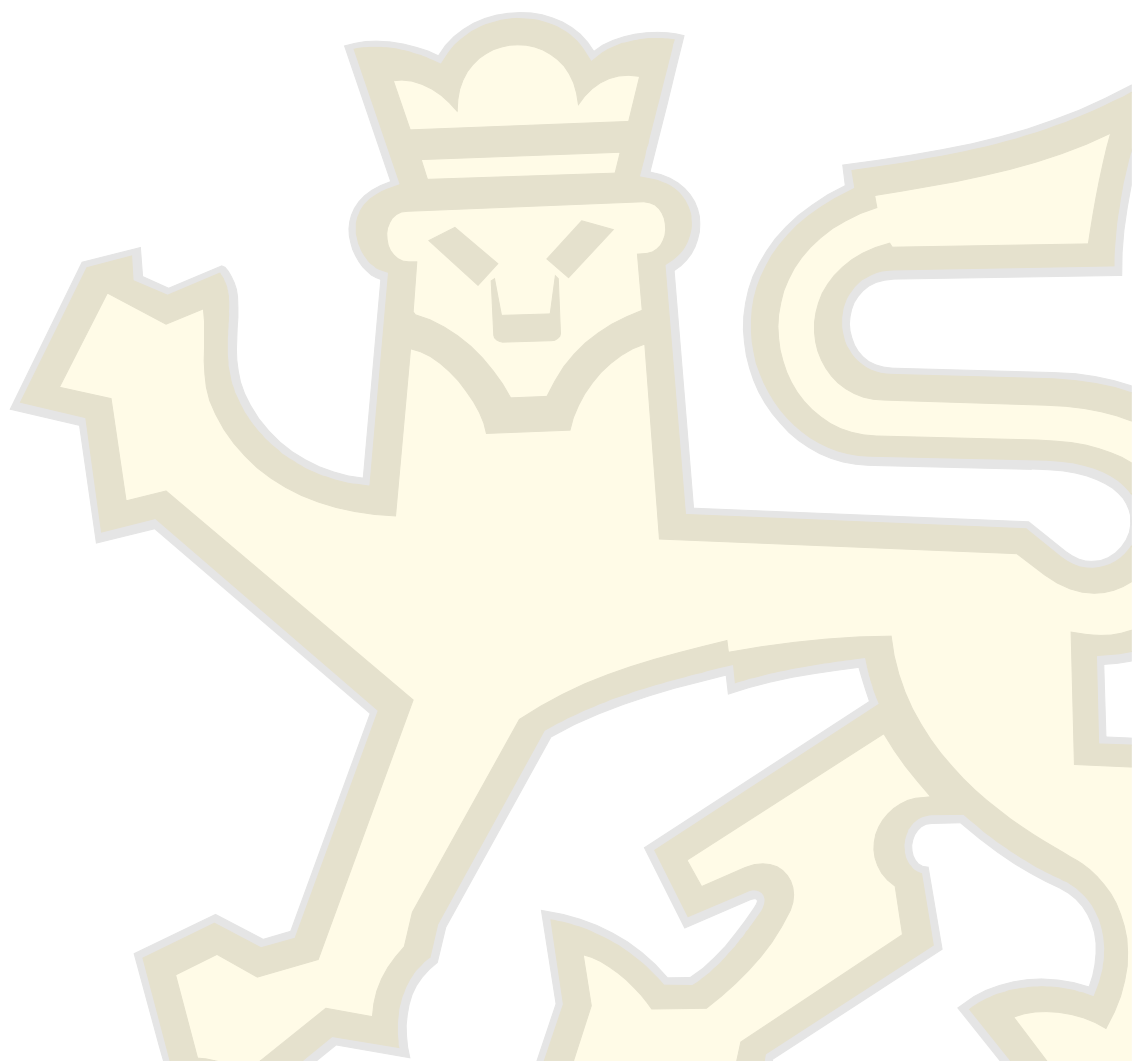
Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

Biblioteksplan 2018-2020

för Uppsala kommun

Ett aktiverande dokument som kommunfullmäktige fattade beslut om
dag månad år

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Biblioteksplan 2018-2020		Kommunfullmäktige	[ÅÅÅ-MM-DD]	1
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig	Reviderad	
KSN-2017-2137	Kulturnämnden, Utbildningsnämnden	Kulturdirektör	[ÅÅÅ-MM-DD]	

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte	3
Omfattning	3
Om biblioteken.....	3
Folkbiblioteken – Bibliotek Uppsala.....	3
Skolbiblioteken.....	4
Omvärldsförutsättningar.....	5
Bibliotekets uppgift i samhället.....	6
Inriktning för demokrati och fri åsiktsbildning	6
Inriktning för läsfrämjande	6
Inriktning för lärande och kunskapsförmedling	6
Bibliotekets olika platser.....	7
Inriktning för det fysiska biblioteket	7
Inriktning för det digitala biblioteket	8
Inriktning för det uppsökande biblioteket	8
Biblioteket och omvärlden	9
Inriktning för bibliotek för alla.....	9
Inriktning för kommunikation: Det synliga biblioteket som spelar roll.....	9
Inriktning för samarbete och samverkan för starkare bibliotek	10
Inriktning för samarbete kring barn och unga	10
Ansvar, uppföljning och revidering av planen	11
Relaterade dokument.....	11

Inledning

Biblioteken i Uppsala kommun är en viktig stomme för en stark och livskraftig demokrati som främjar läsande, kreativitet och reflektion kring andra människors situation och samhällsutvecklingen i stort. Med rötter i folkbildningen arbetar de med livslångt lärande, språkutveckling och kunskapsförmedling och präglas av mod, bildning och nytänkande.

Biblioteken ska vara lokala mötesplatser, tillgängliga för alla och starkast där kommuninvånarna behöver dem som mest. Verksamheten finns i kommunens tätorter, på landsbygden och i skolor. Mobil, digital och uppsökande verksamhet kompletterar de fysiska biblioteken.

Biblioteken är viktiga för Uppsala. Oavsett om människor tar del av verksamheten genom det fysiska biblioteket, biblioteksbusarna, den uppsökande verksamheten eller över nätet så öppnar biblioteken dörrar till nya världar och perspektiv.

Det här är den första biblioteksplanen som tas fram i Uppsala sedan bibliotekslagen reviderades 2013. Med utgångspunkt i skrivningarna i lagen vill vi ge en riktning för biblioteksutvecklingen i kommunen. Detta i en tid när Uppsala växer snabbt och behoven av och förväntningarna på kommunens verksamhet ökar. Planen tar ett helhetsgrepp kring biblioteksverksamheten i Uppsala kommun – både vad gäller folk- och skolbibliotek.

Språket bygger vår kunskap om världen och om oss själva. Biblioteksplanen pekar därför ut vikten av att prioritera och samverka kring utvecklingen av barn och ungas förutsättningar att erövra sitt språk. Biblioteken har en avgörande betydelse för att ta tillvara och vidareutveckla barns medfödda nyfikenhet och lust att lära.

En annan viktig utgångspunkt i planen är det läsfrämjande arbetet som inte bara ska ske inom det fysiska bibliotekets väggar. Folkbiblioteken ska verka överallt i kommunen. Biblioteken ska vara starkast där de behövs som mest. De ska samverka brett i lokalsamhället för att nå målgrupper som annars inte nås i arbetet för att främja läsning. På så sätt kan biblioteken spela en viktig roll i att bygga ett Uppsala för alla.

Biblioteksplanen ska uppdateras vart fjärde år och är ett av flera verktyg för att styra utveckling och prioriteringar inom Uppsala kommuns bibliotek. Planens inriktningar konkretiseras i samband med kommunens Mål & budget samt i nämndernas verksamhetsplaner.

Peter Gustavsson (s)
ordförande i kulturnämnden

Caroline Hoffstedt (s)
ordförande i utbildningsnämnden

Syfte

Enligt Bibliotekslagen ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, folk-, skol- och forskningsbibliotek, ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Syftet med biblioteksplanen är att ge vägledning för bibliotekens verksamheter. Planen fokuserar på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling.

Planen ska kunna läsas och användas för den som vill förstå, använda, ställa krav på eller samarbeta med biblioteken inom Uppsala kommun.

Omfattning

Biblioteksplanen omfattar folkbiblioteken och skolbiblioteken i Uppsala kommun. Folk- och skolbibliotek är två skilda verksamheter kopplat till uppdrag och målgrupp. Kulturnämnden ansvarar för folkbiblioteken och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteken.

Folkbibliotek har framför allt fokus på det icke-formella lärandet, medan skolbiblioteken är en del av undervisningen. Genom samverkan och samarbete kan biblioteken bidra till utveckling och progression i människors lärande.

Biblioteksplanen pekar på områden där samarbete bör utvecklas mellan biblioteksformerna.

Om biblioteken

Folkbiblioteken – Bibliotek Uppsala

Folkbiblioteken har rötter i folkbildningen och är inte del av den formella utbildningen. Uppdraget är att komplettera formell utbildning och att möjliggöra för människor att av egen kraft stärka, fördjupa och komplettera det lärande som sker inom förskola, skola, vuxenutbildning och högskola.

Bibliotekslagen säger att folkbiblioteksverksamhet ska finnas till för alla, men att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt vissa grupper. De grupper som folkbiblioteken ska prioritera är:

- barn och unga
- personer med funktionsnedsättning
- nationella minoriteter
- människor med annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken har ett särskilt uppdrag i bibliotekslagen att främja läsning och tillgången till litteratur. Särskilt viktigt är uppdraget kopplat till barn och unga. Det finns flera aktörer

som arbetar för att främja läskunnighet och intresset för läsning. Samarbete mellan dessa aktörer stärker möjligheterna att öka intresset för och kunskaperna om litteratur och läsning. Folkbiblioteken kan fungera som ett komplement till skolan med särskild kompetens kring litteratur, förmedling till olika målgrupper och hjälpmedel för den som av olika skäl inte kan läsa skriven text, till exempel talböcker i olika format.

Folkbibliotekets medier är kärnan i verksamheten. Med utgångspunkt i olika texter ska biblioteksrummet bidra till fri åsiktsbildning och till att öka intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Folkbiblioteken är en plats där alla kan mötas – människor med olika erfarenheter och uttryck och med skiftande behov av service, stöd, tillgänglighet och utrymme. Biblioteken står genom sitt uppdrag fritt i relation till religion, politik och ekonomi och är trygga och lugna platser för läsning, reflektion, utbyte av tankar och samtal. De kan fungera som neutrala och välkomnande platser för möten mellan människor oavsett egen övertygelse, i samband med stora och omvälvande händelser lokalt eller i en större omvärld. Platsen stärks ytterligare av en rumslig utformning som möjliggör olika aktiviteter som stimulerar till samtal och dialog och som samtidigt kan uppfylla människors behov av tystnad.

Folkbibliotek ska vara tillgängliga och bör ligga där människor naturligt rör sig. Andra faktorer som gör biblioteket mer tillgängligt är generösa och anpassade öppettider. Behoven för olika målgrupper varierar och kan förändras över tid. Allt fler människor har arbeten och uppdrag som inte är beroende av fysiska platser. För många kan ett öppet och uppkopplat folkbibliotek vara en attraktiv och fungerande plats för arbete under kortare eller längre tid. Därför behöver biblioteken vara lyhörda och anpassningsbara för behoven.

Skolbiblioteken

Skolbiblioteken har en central roll i skolans pedagogiska uppdrag och är en integrerad del av utbildningsprocessen. Skolbiblioteket stärker undervisningen inom bland annat områdena läsfrämjande, informationssökning och källkritik genom att erbjuda böcker, inlärningsstöd och andra resurser som hjälper alla i skolsamhället att utveckla ett kritiskt tänkande och hantera informationskällor i olika format och medier.

Utveckling och förändring är viktiga ledord i ambitionen att höja skolresultaten. Det kräver en helhetssyn på skolbibliotekets roll och funktion i skolan. Enligt Lgr11 är det rektorns ansvar att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper. Den digitala kompetensen inom skolan fokuserar särskilt på medie- och informationskunnighet.

Skolbiblioteken är till för alla på skolan, oavsett ålder, kön, sexuell läggning, könsidentitet/könsuttryck och funktionsnedsättning, religion, etnisk tillhörighet, nationalitet, språk, befattning eller social status. Särskilt anpassade tjänster och material ska erbjudas de personer som inte kan utnyttja det ordinarie utbudet. Elever med annat modersmål än svenska och barn och elever i behov av särskilt stöd behöver särskilt utformad litteratur; till exempel anpassat enkelt språk, extra stor text eller blindskrift. Skolbiblioteket ger tillgång till tekniska hjälpmedel för att eleverna ska kunna ta del av den information som finns.

Enligt förordningen om läroplan för gymnasiet är det skolans ansvar att elever efter genomförd utbildning kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett

verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Det är grundläggande för att klara dagens vardagsliv och en förutsättning för att klara högskolestudier.

Skolbiblioteket kan stimulera och inspirera eleverna och personalen till läsning genom utställningar, bokprat i grupper, litteraturlistor och anpassade bokpaket för olika arbetsområden. Eleverna erbjuds individuellt anpassade källor som komplement till kurslitteraturen. Bibliotekarier, lärare eller övrig personal i skolbibliotek ger stöd kring källhantering och sökstrategier i både tryckta och webbaserade källor.

Skolbiblioteken är en viktig del i skolans kompensatoriska uppdrag, särskilt för språk- och lässvaga grupper. Folkbiblioteksresurser kan ingå som en del i det som utgör en skolas samlade skolbiblioteksresurs. En förutsättning för det är att skolan och folkbiblioteket har en överenskommelse och ett ekonomiskt avtal som reglerar användningen av folkbibliotek.

Omvärldsförutsättningar

Framtagandet av biblioteksplanen har skett i bred dialog med olika grupper av användare, med föreningar och studieförbund samt med förvaltningar och bolag inom kommunen. En omfattande omvärldsbevakning har skett genom samarbete med bland annat universitetsbiblioteken i Uppsala

Läsa och läskunnighet är inga entydiga begrepp – tvärtom blir det allt mer komplext i takt med att nya tjänster och tekniker för kommunikation och text utvecklas. Människor läser med ögonen och med öronen. Litteratur och texter produceras i en mängd olika format, fysiskt och digitalt.

Av de större förändringarna i världen är det digitaliseringen som vid sidan av migration har den absolut största påverkan på bibliotekens verksamhet. Digitaliseringen går snabbt och det finns frågor kopplat till information och distribution att särskilt bevaka och förhålla sig kritiskt till. Digitaliseringen kan också ge stora möjligheter, inte minst tillgänglighet till information och en demokratisering av det offentliga samtalet.

Det finns tecken som pekar mot en informationsbrist som grundar sig i vilka resurser den enskilde har att kunna navigera och hitta i ett överflöd av information. Ett annat problem är tendenser till inlåsningseffekter där exempelvis upphovsrättslagstiftning och kommersiella begränsningar gör att digitalt material inte går att dela.

Med samhällsutvecklingen förändras användningen av det fysiska biblioteket. Det fysiska biblioteket måste följa utvecklingen och vara attraktivt, angeläget och inbjudande för att människor ska välja att gå dit. När tekniken utvecklas ställer det krav på biblioteken att snabbt ställa om till och introducera tekniska lösningar som underlättar informationssökning, läsning och lärande. Fysiska bibliotek kan vara mobila eller stationära.

I Unesco:s folkbiblioteksmanifest beskrivs folkbiblioteken som lokala kunskapscentra. Folkbibliotek är offentliga rum för möten mellan människor och medier och platser där information, tankar och åsikter kan delas och fördjupas. Biblioteksrummet kan också ses som en tredje plats, mellan hemmet och skolan eller arbetet, en offentlig plats i skärningspunkten mellan det privata och det gemensamma.

För att lyckas i det bibliotekens kompletterande och kompensatoriska uppdrag behövs omvärldskunskap och nätverk och samarbete med andra aktörer. Verksamheten utvecklas genom samarbeten med andra bibliotek och föreningar, studieförbund och andra delar av civilsamhället och med offentliga och privata aktörer som arbetar med frågor som är

väsentliga också för biblioteken, till exempel förlag och andra konst- och samhällsinstitutioner.

Bibliotekets uppgift i samhället

Inriktning för demokrati och fri åsiktsbildning

- Bibliotek Uppsala tillgängliggör information utan censur eller andra aktiva inskränkningar. Det innebär en öppenhet för olika perspektiv att se på världen.
- Bibliotek Uppsala arbetar för att motverka risken för krympande perspektiv på grund av begränsad eller tillrättalagd tillgång till information.
- Bibliotek Uppsala sätter frågor i sammanhang och gör urval för att med utgångspunkt i bibliotekets medier ge perspektiv på dåtid, samtid och framtid. Det förutsätter dialog och ett utforskande, prövande och omprövande förhållningssätt.
- Bibliotek Uppsala belyser aktuella, intressanta och relevanta samhällsfrågor genom att vara en arena för samtal, reflektion och debatt.
- Bibliotek Uppsala behandlar alla människor jämlikt och inkluderande oavsett bakgrund, ålder, kön, sexuell läggning, könsidentitet/könsuttryck och funktionsnedsättning eller ärende och oberoende av religiös och politisk uppfattning.
- Bibliotek Uppsala är en resurs för integration i samhället för människor som är nya i Sverige. Biblioteket strävar efter att kunna tillhandahålla medier och handledning på relevanta språk utifrån den nyanländas behov.
- Skolbiblioteket bidrar till elevernas vilja till och förmåga att vara aktiva demokratiska medborgare.

Inriktning för läsfrämjande

- Bibliotek Uppsala arbetar för att göra läsningen inspirerande för fler, med fokus på innehållet.
- Bibliotek Uppsala arbetar läsfrämjande med alla sorters texter oavsett format. Den enskilde läsaren med sina olika behov, intressen och förutsättningar står i centrum.
- Bibliotek Uppsala erbjuder rika möjligheter till aktiviteter som sätter litteratur och annan text i sammanhang.
- Bibliotek Uppsala kompletterar förskolans och skolans uppdrag att lära barn och unga att läsa. Fokus ligger på de allra minsta barnen, på barns och ungas fritid och på att utveckla samarbete med förskola och skola.
- Bibliotek Uppsala arbetar för att utjämna skillnader i läsvanor mellan könen.
- Skolbiblioteket är anpassat till elevernas individuella behov, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras olika behov och förutsättningar.

Inriktning för lärande och kunskapsförmedling

- Bibliotek Uppsala kompletterar formell utbildning och lägger särskilt fokus på individers och grupperas eget kunskapssökande.
- Respektive huvudman inom grund- och gymnasieskolan ansvarar för biblioteksservice. Bibliotek Uppsala samarbetar med utbildningsanordnare oavsett huvudman, men kompenserar inte för de resurser som eventuellt inte finns inom

skolan. Bibliotek Uppsala samarbetar med skol- och universitetsbibliotek för att bidra till en utveckling i människors biblioteksanvändning kopplat till lärande.

- Bibliotek Uppsala utvecklar digital kompetens inklusive MIK (medie- och informationskunnighet) som är en del av det livslånga lärandet.
- Skolbiblioteken stödjer och stärker skolans utbildningsmål i samarbete med elever, pedagoger, skolledare och föräldrar för att uppnå skolans mål.
- Skolbiblioteken erbjuder eleverna möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse och fantasi.
- Skolbiblioteken ger eleverna insikt och förståelse för hur man värderar och använder information i samhället, oavsett format och kommunikationssätt.

Bibliotekets olika platser

Inriktning för det fysiska biblioteket

Det fysiska biblioteket avser biblioteksrummet och hur det används, samt den övergripande folkbiblioteksstrukturen, det vill säga var i kommunen som bibliotek finns idag och i framtiden.

Skolbibliotekens fysiska plats anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. En liten skola i glesbygd eller en skola med få elever kan ha helt andra förutsättningar och behov av lösningar än en större skola. Därför ska organisationen av skolbibliotekens verksamhet vara flexibel.

- Bibliotek Uppsala anpassar och utformar sina bibliotek utifrån användarnas behov.
- Med utgångspunkt i uppdraget att främja läsande och lärande utformas aktiviteter i det fysiska rummet. Kreativitet, mångfald, eget skapande och aktiv delaktighet uppmuntras.
- Bibliotek Uppsala har ambitionen att kunna möta olika människor med skiftande behov parallellt och sida vid sida i samma lokal. Biblioteken är tillgängliga för människor med fysisk eller kognitiv funktionsnedsättning. Prioriteringen av barn och unga är synlig i biblioteksrummet. Barn får ta plats och Bibliotek Uppsala främjar möjligheten till lärande lek som ett sätt för barn att uttrycka sig och att utvecklas.
- Bibliotek Uppsala ska tidigt implementera och testa ny teknik och smarta tjänster.
- De fysiska bibliotekens roll i lokalsamhället vidareutvecklas genom metodutveckling, profilering och nya samarbetsformer.
- Meröppet, det vill säga ett system som via bibliotekskortet ger människor tillgång till bibliotekslokalen, medier och teknik även på tider då biblioteket inte är bemannat, införs på folkbibliotek där det är möjligt. Den mobila verksamheten, i första hand biblioteksbuskar, kompletterar och samspelar med de fysiska folkbiblioteken. Det digitala biblioteket är på samma sätt både ett komplement och i vissa delar ett fullgott alternativ till fysiska bibliotek.
- Vid beslut om lokalisering av folkbibliotek ska följande eftersträvas:
  - Ett läge som innebär att biblioteket finns där människor naturligt rör sig och där olika generationer och grupper av människor möts.
  - Lokaler som är flexibla och som möjliggör att biblioteket kan utvecklas och förändras i takt med att lokala behov skiftar.

- Generösa öppettider utifrån användarnas behov.
- Samverkan och samlokalisering med andra verksamheter där det är möjligt.
- Lokalerna ska utformas så att det alltid finns möjlighet att införa meröppet.
- Elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket.
- I de fall då skolbiblioteket delar lokaler eller resurser med ett folkbibliotek, bör skolbibliotekets särskilda behov beaktas och tillgodoses.
- Skolbiblioteket kan finnas på flera ställen där eleverna sitter och studerar på raster, håltimmar och eftermiddagar. Koncentrerade elever kan sitta och läsa för sig själva, engagerade elever kan resonera i grupparbeten och elever kan sitta vid datorer och arbeta. Många har svårt att få ro att studera hemma och om det finns en dator så kan den delas mellan syskon.

Inriktning för det digitala biblioteket

Det digitala biblioteket avser digitala tjänster och medier, både på webben och i det fysiska biblioteket, men även det större uppdraget att sortera i, och hantera, information i digital form. Det digitala biblioteket har i grunden samma uppdrag och samma mål som de fysiska biblioteken.

- Bibliotek Uppsala arbetar för att motverka att ny informationsbrist uppstår. Det sker genom att digitalt material och tjänster görs fritt tillgängligt i så stor utsträckning som möjligt. Det sker också genom handledning för att öka och bredda den digitala kompetensen och därmed minska det digitala utanförskapet.
- Bibliotek Uppsala motverkar inlåsning och begränsade perspektiv genom att erbjuda ett brett och tillgängligt utbud av information. Bibliotek Uppsala sätter frågor i sammanhang med hjälp av programverksamhet, exponering och handledning.
- Bibliotek Uppsala utvecklar det digitala biblioteket i samspel med det fysiska och med fokus på enkel och snabb logistik. Den digitala biblioteksanvändaren ska också få tillgång till bibliotekets kompetens.
- Bibliotekets närvaro i relevanta sociala medier är en del av det digitala biblioteket.
- Skolbiblioteket är stöd för ökad kunskap om användning av internet, databaser och medier.
- Skolbiblioteket tillhandahåller digitala informationsresurser som speglar läroplanen men också elevernas intressen och kultur.

Inriktning för det uppsökande biblioteket

Förutom fysiska och digitala bibliotek kan man möta biblioteket på andra platser, till exempel på arbetsplatsen eller i skolan, på fritidsgården eller i samband med ett föreningsmöte. Den mobila biblioteksverksamheten är ett redskap för att nå ut till människor där de befinner sig.

- Bibliotek Uppsala arbetar uppsökande digitalt, mobilt och fysiskt med etablerade metoder som till exempel ”Boken kommer” till den som inte själv har möjlighet att komma till biblioteket, men också genom att utveckla nya metoder. Det uppsökande arbetet kan innebära tillfälliga aktiviteter, men arbetet har alltid ett tydligt syfte och

präglas av långsiktighet och stabilitet.

- Bibliotek Uppsala samarbetar med föreningar och andra för att nå ut till utvalda grupper. Det kan till exempel handla om föräldrar med små barn på BVC, om unga på fritidsgårdar, om arbetsplatser eller om asylsökande på boenden.
- Bibliotek Uppsala utvecklar och systematiserar arbete i samverkan med förmedlare inom till exempel vård och omsorg, på arbetsplatser och i civilsamhället.
- Bibliotek Uppsala hanterar och balanserar den motsättning som delvis finns mellan det uppsökande arbetet och uppdraget att hålla de fysiska biblioteken öppna. Biblioteken har hög grad av självbetjäning för dem som klarar sig själva.

Biblioteket och omvärlden

Inriktning för bibliotek för alla

- Bibliotek Uppsala och skolbiblioteken når ut. De som bor och vistas på landsbygden har likvärdig tillgång till biblioteket som de som bor och vistas i kommunens mer tätbefolkade delar.
- Bibliotek Uppsala sätter ramar för användningen av lokaler och medier. Syftet är att alla ska kunna använda biblioteket och att ingen väsentligt och avsiktligt ska minska andra människors tillgång.
- Bibliotekets medier och aktiviteter speglar de prioriterade gruppernas behov och säkerställer att de får den särskilda uppmärksamhet som de har rätt till. Bland minoritetsspråken ägnas finskan särskild uppmärksamhet eftersom Uppsala är finskt förvaltningsområde.
- Bibliotek Uppsala bidrar till ett meningsfullt liv för äldre genom varierad, öppen och tillgänglig verksamhet på biblioteken och genom goda möjligheter för dem som inte själva kan komma fysiskt till ett bibliotek.
- Bibliotek Uppsala uppmuntrar och underlättar för användarna att vara delaktiga i verksamheten och till eget skapande genom skrivande och andra uttryck kopplade till information, läsning, berättande och lärande.
- Bibliotek Uppsala har kunskap om sina användare och om dem som ännu inte använder biblioteken. Kunskapen används för att utveckla en verksamhet som kan nå fler.
- Bibliotek Uppsala har medarbetare med en samlad kompetens att både förstå och möta de mångsidiga, mångkulturella och mångspråkiga behoven hos människor som bor och vistas i Uppsala.
- Medarbetare på skolbiblioteken har hög och relevant kompetens för att möta användarna likvärdigt och med utgångspunkt i var och ens behov.
- Skolbiblioteken erbjuder anpassade tjänster och material till elever som inte kan utnyttja det ordinarie utbudet.
- Skolbiblioteken erbjuder elever med annat modersmål än svenska särskilt anpassad litteratur.
- Skolbiblioteken ger tillgång till tekniska hjälpmedel för att eleverna ska kunna ta del av den information som finns.

Inriktning för kommunikation: Det synliga biblioteket som spelar roll

- Bibliotek Uppsala arbetar aktivt med kommunikation och marknadsföring för att:

- Nå fler personer med information om det samtida biblioteket.
- Nå dem som redan är aktiva användare med information om aktiviteter och annat.
- Stärka bibliotekens synlighet och strategiska position som samhällsinstitution.
- Bibliotek Uppsala ska verka för att vidga kunskapen om bibliotekens utbud hos både användare och icke- användare. Att kommunicera ”bibliotekets okända sidor” är därför prioriterat.
- En del i bibliotekets kommunikation ska handla om bibliotek som en del av en demokratisk infrastruktur.
- Skolbibliotekens informationsverksamhet synliggör faktiska produkter och tjänster som uppfyller de önskemål och behov som finns hos skolans elever och pedagoger.

Inriktning för samarbete och samverkan för starkare bibliotek

- Bibliotek Uppsalas externa samarbeten syftar till att:
  - Nå fler människor från olika delar av samhället.
  - Erbjuda fler aktiviteter än vad som är möjligt med enbart egna resurser.
  - Utveckla ännu mer angelägen verksamhet.
  - Tillföra biblioteket kompetens och erfarenhet.
  - Stärka det enskilda bibliotekets plats och relevans i lokalsamhället.
- Bibliotek Uppsala är en tydlig samarbetspart med öppenhet för nya perspektiv. I samarbete kan Bibliotek Uppsala bidra med till exempel kompetens, lokaler, marknadsföring eller med en publik.
- Bibliotek Uppsala söker aktivt samarbete. Inom varje verksamhetsområde identifieras möjliga och relevanta samarbetsparter. Fokus ligger på långsiktighet och stabila samarbeten, men det hindrar inte att enstaka samarbeten kan vara tillfälliga och endast avse ett eller ett par arrangemang.
- Bibliotek Uppsala kompletterar andra verksamheter och söker samarbeten när det kan bidra till en högre kvalitet eller målpåfyllelse för alla medverkande.
- Bibliotek Uppsala samverkar med skol- och universitetsbibliotek i kommunen, med länsbiblioteket och med folkbibliotek i länet. Samverkan har användaren i fokus och syftar till att stärka och utveckla den enskildes tillgång till biblioteksservice.
- Folk- och skolbibliotekens samverkan med andra bibliotek, lokalt, regionalt, nationellt och internationellt uppmuntras för att stärka omvärldsbevakning, lärande och verksamhetsutveckling.

Inriktning för samarbete kring barn och unga

Uppdraget att stärka barn och unga i deras språkutveckling är centralt för såväl förskolan och skolan som för folkbiblioteken. Det gemensamma målet är att stärka nyfikenheten hos barn och unga och deras lust att lära.

- Pedagoger inom förskola och skola samarbetar med medarbetare inom Bibliotek Uppsala för att stärka språkutveckling och lärande. Samverkan sker parallellt på lednings- och verksamhetsnivå. En styrgrupp med representanter från de tre verksamheterna ansvarar för strategisk utveckling och uppföljning av samverkan.
- Utbildningsförvaltningen kan genom ekonomiska avtal med Bibliotek Uppsala få

tillgång till utökade tjänster som till exempel kompetensutveckling kring nyutgiven litteratur, litteratur för olika målgrupper eller kring kompensatoriska hjälpmedel som talböcker. De avtal som tecknas revideras årligen.

- Inom ramen för samverkan läggs särskilt fokus på att tillgången till litteratur och läsningen ska vara jämställd, exempelvis i val av litteratur. Eftersom pojkar generellt lånar och läser mindre än flickor, utvecklas metoder för att stärka deras förmåga och vilja att läsa.

Ansvar, uppföljning och revidering av planen

Planen gäller för kulturnämnden och utbildningsnämnden. Respektive nämnd ansvarar för implementering av planen i samband ordinarie verksamhetsplanering och uppföljningen sker som en del av den ordinarie uppföljningen av nämndernas verksamhet. Kommunstyrelsen följer varje år upp planer och program i ordinarie programuppföljning. Biblioteksplanen ska uppdateras vart fjärde år. Revidering ska ske genom gemensam beredning mellan kulturnämnden, utbildningsnämnden och kommunstyrelsen.

Relaterade dokument

- Bibliotekslagen (SFS 2013:801)
- Skollagen (SFS 2010:800) som säger att alla elever oavsett skolform ska ha tillgång till skolbibliotek.
- UNESCO:s folk- och skolbiblioteksmanifest.
- FN:s konvention om barnets rättigheter, särskilt artiklarna 12,13 och 17 som berör barnets rätt till information och till åsikts- och yttrandefrihet.
- FN:s 17 globala hållbarhetsmål och Agenda 2030
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11.
- Läroplan för gymnasieskolan, SKOLFS 2011:144.

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2017-04-19

§ 65**Biblioteksplan för Uppsala kommun, UBN-2016-0859****Beslut**

Utbildningsnämnden beslutar

att ställa sig bakom förslag till Biblioteksplan för Uppsala kommun 2017-2020,

att överlämna förslaget till kommunfullmäktige för beslut.

Särskilt yttrande

Christopher Lagerqvist (M), Anna Manell (L), Unn Harsem (C) och Martin Wisell (KD) lämnar ett särskilt yttrande enligt bilaga 5.

Ärendet

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner ”anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet”. Syftet med biblioteksplanen är att ge strategisk vägledning för biblioteksverksamheterna. Planen är skriven med fokus på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling

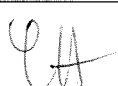
Biblioteksplanen gäller både folk- och skolbibliotek. Eftersom skolbibliotek är ett av många områden inom skolan är skrivningarna om dem betydligt mindre omfattande än de som berör folkbiblioteken. Folk- och skolbibliotek är två skilda verksamheter kopplat till huvudman, uppdrag och målgrupp. Samtidigt finns många beröringspunkter. Biblioteksplanen pekar på områden där skolans och folkbibliotekens uppdrag kompletterar varandra och där samarbete därför bör utvecklas.

Beslutsunderlag

Utbildningsförvaltningens och kulturförvaltningens tjänsteskrivelse 2017-04-10.

...

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

ÄRENDE 23: BIBLIOTEKSPLAN FÖR UPPSALA KOMMUN

Biblioteksplanen omfattar såväl folkbibliotek som skolbibliotek. Skolbiblioteken ska stödja elevernas lärande och spelar därmed en central roll. Trots det upptar skolbiblioteken en avsevärt mindre del av biblioteksplanen än vad folkbiblioteken gör. Detta förhållande beklagar Alliansen i Utbildningsnämnden, som deltagit aktivt i de möten som föregått biblioteksplanens framtagande. Alliansens förhoppning har varit att de strategiska frågorna på huvudmannanivån ska utgöra en bärande del i biblioteksplanen, så att skolans olika kvalitetsaspekter kan främjas.

Ingen betydande analys görs vad gäller skolbibliotekens betydelse för digitaliseringen, exempelvis hur digitala resurser understöder utbildningarna på högstadie- och gymnasienivå. Även om vissa problem kring informationsbrist har identifierats, så diskuteras inte hur biblioteken ska använda digitala resurser för att bidra till utbildningen och tillgängliggöra käll- och referensmaterial av hög kvalitet. Därtill saknas en analys av hur olika resurser ska kunna användas gemensamt av olika skolor.

Alliansen saknar framförallt en strategisk analys kring (1) samarbetet med Universitetsbiblioteket och den kvalitetsfrämjande effekt för undervisningen som därmed uppstår, (2) digitaliseringens möjligheter för ökad service och tillgänglighet för skolbiblioteken, samt (3) hur biblioteksresurser strategiskt ska samlas och tillgängliggöras för alla elever vid olika knutpunkter i Uppsala.

Mot nämnda bakgrund vill Alliansen i Utbildningsnämnden ge Utbildningsförvaltningen i uppdrag att förstärka biblioteksplanen i nämnda tre avseenden före sommaren 2017. I annat fall riskerar den att bli en hyllvärmare för skolverksamheterna.

Christopher Lagerqvist (M)

Andre vice ordförande, ledamot

Anna Manell (L)

Ledamot

Unn Harsem (C)

Ledamot

Martin Wisell (KD)

Ledamot

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2017-04-25

§ 61**Biblioteksplan för Uppsala kommun
KTN 2015-0276****Beslut****att** ställa sig bakom förslag till Biblioteksplan för Uppsala kommun 2017-2020,**att** överlämna förslaget till kommunfullmäktige för beslut, samt**att** utgå från förslaget till biblioteksplan i det fortsatta arbetet med att ta fram förslag till framtida lokalisering av fysiska bibliotek.**Ärendet**

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner ”anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet”.

Syftet med biblioteksplanen är att ge strategisk vägledning för biblioteksverksamheterna. Planen är skriven med fokus på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling

Biblioteksplanen gäller både folk- och skolbibliotek. Eftersom skolbibliotek är ett av många områden inom skolan är skrivningarna om dem betydligt mindre omfattande än de som berör folkbiblioteken. Folk- och skolbibliotek är två skilda verksamheter kopplat till huvudman, uppdrag och målgrupp. Samtidigt finns många beröringspunkter. Biblioteksplanen pekar på områden där skolans och folkbibliotekens uppdrag kompletterar varandra och där samarbete därför bör utvecklas.

Beslutsgång

På förslag från ordföranden så enas nämnden om en tredje att-sats enligt följande, ” att utgå från förslaget till biblioteksplan i det fortsatta arbetet med att ta fram förslag till framtida lokalisering av fysiska bibliotek”.

Beslutsunderlag

I ärendet föreligger kulturförvaltningens förslag till beslut 2017-04-05.

...